

dr hab. Mirosław Kowalski, prof. UZ
Uniwersytet Zielonogórski – Wydział Nauk Społecznych
(University of Zielona Góra – Faculty of Social Sciences)
65-762 Zielona Góra, al. Wojska Polskiego 69

.....
e-mail: M.Kowalski@ipp.uz.zgora.pl   tel. +48/601 87 24 90

Zielona Góra, 25 lipca 2023 roku

Recenzja rozprawy doktorskiej Pani mgr Darii Wrony, pt. *Cosplay a kształtowanie tożsamości młodzieży w narracjach nastoletnich cosplayerek*, napisanej pod kierunkiem naukowym Pani prof. UAM dr hab. Barbary Jankowiak, planowanej do publicznej obrony na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Poznań 2023, ss. 502.

***

W oparciu o Uchwałę Rady Naukowej Dyscypliny Pedagogika Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu z dnia 04 lipca 2023 roku, zlecającą przygotowanie przeze mnie stosownej recenzji/opinii przedmiotowej rozprawy doktorskiej, szczegółowo zapoznałem się z tekstem przekazanego mi opracowania.

***

Refleksje wstępne

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska autorstwa Pani mgr Darii Wrony, pt. *Cosplay a kształtowanie tożsamości młodzieży w narracjach nastoletnich cosplayerek*, napisanej pod kierunkiem naukowym Pani prof. UAM dr hab. Barbary Jankowiak to projekt – mając na względzie m.in. aktualne uwarunkowania i aktywności społeczno-kulturowe młodzieży - **niezwykle interesujący poznawczo**. Stanowi bowiem próbę całościowego, holistycznego, wielowymiarowego ujęcia, interpretacji i zrozumienia procesów i zależności oraz opisanie złożonych i dynamicznych zjawisk społeczno-kulturowych z obszaru m.in. postrzegania roli cosplayu w kształtowaniu się tożsamości młodego pokolenia.

Mamy tu więc do czynienia z rozprawą doktorską, która wpisuje się w specyfikę dziedziny nauk społecznych (a w szczególności w jej dyscyplinę, pedagogikę). Doktorantka bowiem – z jednej strony – w sposób kompetentny – dąży do budowania wiedzy opisującej i wyjaśniającej cosplay, cosplayowanie, z drugiej zaś – wzbogaca praktykę społeczną / edukacyjną poprzez budowanie i / lub pogłębianie świadomości społecznej / edukacyjnej w zakresie działań, wykorzystujących tę wiedzę. Zatem, **recenzowana rozprawa doktorska jest – po pierwsze, wypełnieniem luki badawczej (w tym, luki pomiędzy społeczeństwem a nauką), wynikającej z braku wielowymiarowych (i interdyscyplinarnych) badań cosplayu, cosplayowania.** Stanowi bowiem, m.in. zaproszenie do naukowej dyskusji, której celem będzie zwrócenie uwagi na postrzeganie roli cosplayu w kształtowaniu się tożsamości podmiotów życia społecznego (w szczególności dzieci i młodzieży). Po drugie zaś – może być dowodem na znaczenie integracji poznawania i zmieniania/modyfikowania codziennych praktyk kulturowych, a przede wszystkim społeczno-edukacyjnych.

Analiza recenzowanej rozprawy nasunęła mi pewne sugestie, tudzież spostrzeżenia (przede wszystkim o charakterze dyskusyjnym, polemicznym), które pozwalam sobie przedstawić w kolejności przyjętego przeze mnie *autorskiego* schematu opracowania niniejszej opinii.

Na wstępie niniejszej recenzji, pragnę zwrócić uwagę na – nie tylko nowatorskie ujęcie eksplorowanego problemu (w aspekcie rozpoznania, zaprezentowania i interpretacji wypowiedzi badanych a dotyczących postrzegania roli cosplayu w kształtowaniu się ich tożsamości), ale przede wszystkim – próby opisanie zjawiska w różnych perspektywach badawczych i narracyjno-ocennych (eskapizm; kultura - jako naśladownictwo; *cosplayer* jako konsument itd.). W rzeczy samej, cosplay(-er) analizowany jest w kontekście różnych rodzajów tożsamości oraz ich przemian związanych z czynnikami osobowościowymi i społeczno-kulturowymi oraz kultury popularnej, mającej wpływ na młodych ludzi.

Jednocześnie pragnę podkreślić, że Pani mgr Daria Wrona podjęła się - w prowadzonych przez siebie penetracjach teoretyczno-badawczych, kluczowych (o znaczeniu praktycznym) zagadnień z dziedziny szeroko postrzeganej praktyki społeczno-kulturowej, ale i edukacyjnej, jakie stanowią w szczególności:

- po pierwsze, m.in. zgromadzenie, interpretacja wypowiedzi *cosplayerek* dotyczących uwarunkowań, mechanizmów i form ich aktywności w przestrzeni

społeczno-kulturowej (np. w wymiarze symbolicznym tj. odgrywanie ról, jak i rzeczywistym - w aspekcie nabywania/odtworzenia umiejętności);

- po drugie, próbę przeanalizowania procesu kształtowania się tożsamości indywidualnej oraz grupowej w perspektywie pro i anty-rozwojowej;

- po trzecie, zaprezentowanie analiz, wniosków i uogólnień dotyczących aktualności *idei i koncepcji* leżących u podstaw *cosplayu* (m.in. z perspektywy teleologicznej itd.);

- po czwarte, zaprezentowanie analiz, wniosków i uogólnień dotyczących aktualności idei, procesów i mechanizmów sytuowanych w przestrzeni oddziaływań edukacyjnych w aktualnej rzeczywistości społeczno-kulturowej (oraz praktycznego ich odzwierciedlenia), pomimo faktu, iż - z jednej strony rozwój społeczno-kulturowy daje początek nowym problemom / impulsom rozwojowym, z drugiej zaś – m.in. podmioty, będące w obszarze oddziaływania edukacyjnego, aktywizują się w nowych formach, stosując nowe środki i metody, które niejako na nowo aktualizują postrzeganie siebie, *cosplayu* i *cosplayerek*.

Zatem, wyniki prowadzonych systematyzacji - jak również sformułowanych interpretacji, refleksji, uogólnień, wniosków teoretycznych oraz eksplikacji badawczych, ze względu na praktyczno-społeczne i **głęboko humanistyczne implikacje podejmowanych zagadnień** (a posiadające znaczny walor użyteczności społeczno-edukacyjnej, determinujący wykorzystanie wiedzy, wyników analiz i refleksji m.in. w praktycznym wymiarze świadomego i zorganizowanego działania), niewątpliwie zasługują na bardzo wnikliwą uwagę.

Należy więc pogratulować Pani mgr Darii Wronie, że próbowała wyartykułować specyfikę oraz istotę *cosplayu*, dostrzec i podjąć wyzwanie przeprowadzenia badań naukowych celem, m.in. opisanie/dookreślenia/przybliżenia *cosplayu* w aspekcie kształtowania się tożsamości adolescentów.

***

Ocena rozprawy

Praca, licząca 502 strony, ma logicznie skonstruowaną strukturę i składa się (w ramach wyodrębnionego podziału struktury spisu treści) z: wprowadzenia; dziesięciu rozdziałów (w tym pięćdziesięciu siedmiu podrozdziałów); podsumowania,

zakończenia; wykazu załączników i literatury. Biorąc pod uwagę merytoryczną zawartość rozprawy doktorskiej, taki podział jest uzasadniony.

Ponieważ w pracy Pani mgr Daria Wrona wyodrębniła trzy wiodące obszary tj.: a) teoretyczne podstawy kształtowania tożsamości oraz cosplay jako zjawisko społeczne i kulturowe; b) podstawy metodologiczne badań własnych; c) prezentacje wyników badań empirycznych - dalsza część niniejszej opinii, po przedłożonej powyżej refleksji wstępnej, również będzie się składała trzech odsłon.

Do pierwszej części (w zakresie stron 13 - 197) – zaliczam trzy rozdziały (w tym, trzynaście podrozdziałów), w których przedstawiono: koncepcje kształtowania tożsamości - ze szczególnym uwzględnieniem tożsamości i podmiotowości, ich istoty i rozumienia (w aspekcie m.in. kultury popularnej); cosplay - jako zjawisko społeczne i kulturowe.

Dokonując oceny tego fragmentu rozprawy zwracam uwagę, iż logikę narracji w tej części opracowania wyznaczają niewątpliwie kategorie tożsamość i podmiotowość oraz cosplay. Ujawnia się tu wrażliwość Doktorantki na wielopłaszczyznowe intelektualne „obrazy” tożsamości i podmiotowości oraz ich usytuowania w przestrzeni społeczno-humanistycznej, jak również więzi społecznej a także umiejętność analizy podjętych zagadnień w szerokim, społecznym i kulturowym kontekście. W rzeczy samej tożsamość jako zjawisko indywidualne i społeczne, z jednej strony uznawane jest za problem uniwersalny, powszechny i wieloaspektowy, z drugiej zaś, **nadal partykularny i jedynie jednowymiarowy**. Oczywiście, można wyróżnić wiele jej rodzajów oraz sposobów kształtowania, ale jest ona w swej istocie tylko (albo aż) poznaniem, zrozumieniem, zaakceptowaniem bądź odrzuceniem (i ... jest szczególną formą interakcji). Należy zadać sobie pytania. Czy mamy poczucie własnej tożsamości, mimo upływu czasu? Ba, ale i poczucie tego, że się zmieniamy? Czy mamy poczucie zmiany własnej tożsamości?

Jest to rozdział napisany w sposób komunikatywny (ale nie analityczno-twórczy czy krytyczny z próbą wielopłaszczyznowych interpretacji na tematy społecznie oraz kulturowo złożone), w odniesieniu do adekwatnej do poruszanej w literaturze problematyki. Jednocześnie myślę, że w tej części moich analiz i rozważań, konieczne jest wskazanie słabości konstrukcji teoretycznych, podkreślających – z jednej strony – dezaktualizację niektórych założeń – z drugiej zaś – wskazujących na fakt, iż stworzony aparat teoretyczno-terminologiczny tylko

w ograniczonym zakresie można wykorzystać czy też, częściowo pozwala na dalszą twórczą rozbudowę teorii, w szczególności jej czasową i przestrzenną kontekstualizację. Mam na względzie sugestie-wskazówki, refleksje, w tym m.in.:

- po pierwsze, jednoznaczną próbę przybliżenia podłoża filozoficznego zaprezentowanych koncepcji tożsamości. Kwestia ta jest niezwykle istotna, ponieważ, np. **problem tożsamości osobowej wiąże się z pytaniem o możliwość zachowania siebie w czasie, mimo nieustannej zmiany naszych własności**. Jeżeli sądzimy, że w każdej chwili jesteśmy tymi samymi osobami, to, które kryteria decydują o naszym trwaniu w czasie (na podstawie których orzekamy o tożsamości)? Pewnie są to, niezależne od siebie: a) niematerialna dusza; b) kryterium cielesne odnoszące się do tożsamości określonego sposobu funkcjonowania ciała; c) ciągłość - wynikająca z powiązania następujących po sobie stanów psychicznych;
- po drugie, zakładając **nierozstrzygnięty spór** dotyczący przyjęcia jednego z powyższych kryteriów, należy przyjąć koncepcję badawczą opartą o teorię narracji. Ale i tu pojawia się problem (naukowy!). Nie ulega wątpliwości, że próby definiowania zachowania siebie w czasie - wykorzystujące terminy tożsamości narracyjnej - oznaczają, że świadomość tego, kim się staliśmy, możemy uzyskać tylko w narracji (**to, kim jesteśmy teraz, musi być rozumiane w odniesieniu do tego, kim byliśmy**). Zatem, nasze samorozumienie ujawnia te same cechy, co rozumienie np. dzieła literackiego (**uczymy się stawać jednocześnie, narratorami i bohaterami naszej własnej historii**). Zatem, za np. Charlesem Taylorem można wykazać, że pytanie o tożsamość danej osoby - w oderwaniu od jej samointerpretacji (rozumienia samej siebie) - jest pytaniem niepoprawnie (błędnie) sformułowanym i w konsekwencji pozostającym bez odpowiedzi!¹. Tożsamość narracyjna oznacza, że stawiając **pytanie o bycie sobą, pytamy nie o jedność substancjalną(!)**, lecz o tożsamość i **jedność narracyjną(!)**;

---

¹ Zob.: Ch. Taylor, *Źródła podmiotowości. Narodziny tożsamości nowoczesnej*, przeł. M. Gruszczyński i in., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001. M. Kowalski, D. Falcman, *Między podmiotowością a tożsamością (analiza rekonstrukcyjna oraz prezentacja wybranych pól aplikacji propozycji Ch. Taylora)*, [w:] *Tożsamość w kontekście edukacyjnym i społeczno - kulturowym*, A. Cybal-Michalska (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2011, s. 161-174. M. Kowalski, D. Falcman, *Między tożsamością a podmiotowością - w kierunku teorii edukacyjnej (refleksje oparte na koncepcji Charlesa Taylora)*, [w:] *Młodość - Kultura - Tożsamość*, T. Bajkowski, K. Sawicki (red.), Wydawnictwo Trans Humana, Białystok 2012, s. 59-77.

- po trzecie, ponieważ narracja nigdy nie ma ostatecznego charakteru (np. autonarracja może być poddawana ciągłej reinterpretacji, zaś rozwój osoby w czasie, dokonuje się poprzez zmianę stawianych pytań), na ile nieznaczna modyfikacja pytań (w krótkim przedziale czasowym), w sposób zasadniczy, zmieni obraz tożsamości danej osoby (jedność narracyjną)? Jak również, zawsze zadawanie pytań wiąże się ze specyficzną ich intonacją... . A zatem – możemy założyć - różne odpowiedzi.

Pierwsza część rozprawy, obejmująca bardzo szerokie, wielowątkowe i wielopłaszczyznowe analizy literaturowe, sama w sobie – może być potraktowana jako ważny i analityczno-badawczy element dysertacji doktorskiej. Zarysowana wyraźnie perspektywa społeczna i kulturowa – w aspekcie zaprezentowanych kluczowych zagadnień – wyznaczyła myślenie Doktorantki o zakresie prezentowanych analiz oraz stworzyła podstawę do uogólnień i interpretacji uzyskanych wyników. Oparte na literaturze przedmiotu poglądy i przekonania o charakterze twórczym i porównawczo-analitycznym (rzadziej np. analizy krytyczne oraz refleksje), podkreślają *dojrzałość naukową* oraz wielozakresowe i wielopoziomowe zainteresowania badawcze Doktorantki. Próba ukazania wzajemnych relacji pomiędzy odmiennymi rzeczywistościami społeczno-kulturowymi i ich uwarunkowaniami – w aspekcie wolności (i/lub jego ograniczenia społeczno-kulturowego) człowieka, świadczy o rzetelności i uczciwości intelektualnej Autorki.

Autorka rozprawy doktorskiej Pani mgr Daria Wrona swobodnie porusza się w obrębie prezentowanej w tej części rozprawy problematyki, w sposób kompetentny prezentuje i odnosi się do prezentowanych teorii/koncepcji, poglądów i analiz.

***

Do drugiej części rozprawy (w zakresie stron 198 - 213) zaliczam podstawy metodologiczne badań własnych.

Pani mgr Daria Wrona opierając się na literaturze przedmiotu, w sposób spójny, kompetentny i wielopłaszczyznowy zaprezentował metodologiczne podstawy badań własnych. Autorka dokładnie i rzetelnie przedstawiła kolejne etapy konstruowania procesu badawczego: od zaprezentowania przedmiotu i celu badań, sformułowania problemów (głównego i sześciu szczegółowych, s. 202 - 203), poprzez

uzasadnienie doboru metod i sposobu analizy wyników. Nie mniej jednak, pod refleksję, polemicznie, poddaję:

- po pierwsze, Pani mgr Daria Wrona napisała: (...) iż celem badań jest zbadanie tego, jak adolescentki zaangażowane w cosplay postrzegają rolę cosplayu w kształtowaniu się własnej tożsamości. Rozumiem, że jest to cel np. teoretyczno-poznawczy?². Czy zatem, dookreśliła Pani np. cel praktyczno-wdrożeniowy? A może starała się Pani wskazać cele badawcze według założeń J. Gniteckiego, T. Pilcha czy M. Łobockiego?

- po drugie, mając na względzie zapisy: *cosplay jest silnie sfeminizowany i z tego powodu w badaniach wzięły udział **wyłącznie same kobiety*** (s. 208; podk. M.K.), oraz *Przedmiotem moich badań jest postrzeganie roli cosplayu w kształtowaniu się tożsamości przez **młode kobiety** zaangażowane w cosplay* (s. 199; podk. M.K.), należałoby zastanowić się nad częścią tytułu rozprawy doktorskiej (zmiana mogłaby dotyczyć wyrażenia młodzież?);

- po trzecie, Doktorantka napisała: *Ze względu na możliwy **związek** cosplayu z kształtowaniem się tożsamości, wybór badań jakościowych umożliwi wgląd w to, jak osoby badane postrzegają cosplay dla kształtowania się własnej tożsamości* (s. 199, podk. M.K.). Jaki związek – w ramach badań jakościowych – Doktorantka miała na uwadze?

- po czwarte, indywidualny wywiad pogłębiony stosuje się w sytuacjach, gdy badani mają **ukształtowane poglądy** na dany temat. Czy taka sytuacja miała miejsce?

- po piąte, czy brak możliwości obserwowania zachowań badanych - ze względu na wskazany brak bezpośrednich, osobistych spotkań w trakcie prowadzenia wywiadów (s. 204) – pozwolił na pełną analizę i interpretację indywidualnych wywiadów?

- po szóste, zastanawiam się, czy ze względu na niezwykle interesujące poznawczo sformułowane problemy badawcze, nie należało wykorzystać koncepcji m.in. A. Cicourela, tj. praktycznie zastosować założenie, że wywiad jest nie tylko techniką badawczą, ale może, a nawet powinien być interakcją

---

² Zgodnie z terminologią w ujęciu Z. Skornego.

społeczną (np. poprzez umożliwienie *adolescentkom* komentowania interpretacji formułowanych przez badaczkę)...

W moim przekonaniu, Pani mgr Daria Wrona dokonała właściwego wyboru podejścia badawczego dla określonego przez siebie celu badań. Na podstawie analizy części metodologicznej rozprawy doktorskiej, należy również podkreślić, że Doktorantka miała pełną świadomość, iż podejmowane decyzje metodologiczne, poczynając od budowania koncepcji badania, poprzez dobór metod, a na analizie zebranego materiału skończywszy, nie są neutralne. Te decyzje były świadome, poprzedzone analizą możliwych konsekwencji oraz jawne, ponieważ bezpośrednio odniosły się do rodzaju i jakości zebranego materiału, trafności wniosków, a przede wszystkim rzutowały na to, jakiego rodzaju interpretacje i sądy można na ich podstawie formułować, do czego je wykorzystywać oraz w jakim stopniu odnosić do teorii, a w jakim do praktyki.

Struktura części metodologicznej jest poprawna. Pani mgr Daria Wrona poprawnie operuje podstawową terminologią, stara się unikać zawiłych i niejednoznacznych sformułowań, co czyni tekst opracowania logicznym, przejrzystym i wiarygodnym. Jednocześnie pragnę zaznaczyć, że charakter tej części rozprawy jest rezultatem konsekwentnie realizowanych założeń, które - jak sądzę - nie pozwoliły badaczowi na popadnięcie w niebezpieczeństwo „wielotorowości poznawczej”. W zrealizowanym przedsięwzięciu badawczym zastosowano badania określonego (o charakterze jakościowym) układu społecznego. Przy czym – co warto podkreślić – nie polegały one li tylko na specyficznych aktywnościach badawczych, lecz, co staje się szczególnie widoczne w świetle uzyskanych rezultatów – na „specjalnym” sposobie organizowania danych przez Doktorantkę, tak, aby jednocześnie podkreślić charakter badanego układu czy więzi społecznej.

Do trzeciej części rozprawy (w zakresie stron 214 - 469) – zaliczam sześć rozdziałów opracowania (w tym trzydzieści dziewięć podrozdziałów) oraz *Podsumowanie* i *Zakończenie*.

Przedstawiony materiał jest interesujący poznawczo. Analizowana część rozprawy – obejmująca bardzo szerokie, wielowątkowe i wielopłaszczyznowe interpretacje i analizy materiału empirycznego, same w sobie – stanowią ważny i analityczno-badawczy element rozprawy doktorskiej. Autorka rozprawy doktorskiej Pani mgr Daria Wrona swobodnie porusza się w obrębie prezentowanej w tej części rozprawy problematyki, w sposób logiczny i poprawny (zgodnie z

numerycznym ujęciem problemów szczegółowych) przedstawia zebrany materiał empiryczny, czasami – co uznaję za „wartość dodaną” pracy – prezentuje swój stosunek do danych, co odczytuję jako zaangażowanie badacza, będącej jednocześnie przedstawicielem danego kręgu koncepcyjno-społecznego³.

W *Podsumowaniu* i *Zakończeniu* rozprawy, uwidacznia się natomiast wpływ wiedzy uprzednio zgromadzonej na ogólne refleksje i interpretacje. Tym samym mogą składać się one na ogólnie stwierdzone prawidłowości, które mogą być użyte jako dodatkowe przesłanie uzasadniające wiarygodność formułowanych (pośrednio) przypuszczeń i implikacji. Dzięki temu analizy i propozycje mogą uzyskać bogatszą, bardziej wiarygodną i pełniejszą interpretację.

***

Bibliografię (i netografię) obejmującą ponad 400 pozycji przedstawiono w tradycyjnym - uporządkowanym układzie (w zakresie stron 479 – 503). Bibliografia zawiera cytowane i jednocześnie reprezentatywne teksty naukowe dla problematyki recenzowanej rozprawy doktorskiej.

***

Refleksje natury ogólnej. Próba dyskusji

1. Przeprowadzone badania podkreślają - czy też uwidaczniają - problematykę m.in. marzeń (ale nie sennych, tylko dziennych), które **ulegają przeobrażeniu w aktywne działania w wymiarze społeczno-kulturowym**. Zatem, należy podkreślić, że tożsamość jednostki należy do sfery wyobrażeń i tym samym np. pragnienie transfiguracji ciała jest w naturze swej fantazmatyczne. Jeżeli tożsamość podmiotu jest rekonstruowana przez fantazje, to działania w tym zakresie podjęte, tym samym, jednoznacznie nie określają tożsamości. **Na tożsamość człowieka wpływa zawsze indywidualna i w pełni świadoma autokreacja**. Zastąpienie interpretacji własnej osoby

---

³ To, co widziała i słyszała doktorantka, zależało „od wpisanych” w nią uprzednio ram interpretacyjnych, biografii i zainteresowania, jak również od kontekstu badań, relacji z osobami w nich uczestniczącymi oraz sposobów generowania i rejestrowania danych. Pytania, które mgr Daria Wrona kierowała, kształtowały dane stamtąd wyselekcjonowane. Zaś analizy teoretyczne będące rezultatem procesu badawczego, nie były obiektywną reprezentacją rzeczywistości, lecz tej rzeczywistości interpretacją.

fantazjami czy też wyobrażeniami jest źródłem powstania autofantazmatu. Za Ch. Taylorem można wskazać, że jednostka **wyzywa się własnej tożsamości na rzecz tożsamości fantazmatycznej**.

2. *Cosplayerki* podkreślają wyjątkowy charakter postaci, w które się wcielają (ze względu na m.in. określone atrybuty fikcyjnych bohaterów). Zatem, aktywne **naśladownictwo wynika nie z samego faktu „rzeczywistego istnienia” wskazanego bohatera, lecz z fantazji związanych z jego „osobą”**. Czy zatem, nie mamy do czynienia z sakralizacją, w trakcie której, kreowana postać otrzymuje określone miejsce **w kreowanym systemie wartości oraz relacji ze światem?** Jednocześnie kolejne naśladowane zachowania, albo wyobrażenia, podtrzymują przekonanie (ba, a może i wiarę?) w boskość postaci (zaś sam akt cosplayu, uprawomocnia ten wizerunek wśród społeczności i fanów)?

3. Zastanawiające staje pytanie. Ponieważ aktywność fantazmatyczna balansuje pomiędzy rzeczywistością a wyobraźnią, to w jakim zakresie, i w jakim stopniu, korzysta z obu i do obu wprowadza zmiany?

***

Na koniec niniejszej recenzji pragnę podkreślić, że recenzowana rozprawa doktorska ma znaczną wartość poznawczą. Opracowanie ma charakter interdyscyplinarny, jest spójne, poszczególne jej fragmenty stanowią samodzielne całości i jednocześnie ich treść się dopełnia (uzupełnia). Analiza i prezentacja wyników badań w znacznej części jest przekonująca a Pani mgr Daria Wrona - zgodnie z przyjętą w rozprawie procedurą badawczą - postawiony na wstępie cel teoretyczno-poznawczy badań osiągnęła.

***

Niniejszym stwierdzam, że Pani mgr Daria Wrona - posiada zdolność dostrzegania problemów istotnych dla teorii i praktyki pedagogicznej, co świadczy o Jej umiejętnościach i wiedzy w zakresie problematyki objętej zakresem tematycznym rozprawy doktorskiej. Należy również wskazać, że opracowanie spełnia wymogi dotyczące kompetencji pisarstwa naukowego, zaś **Autorka wykazuje się**

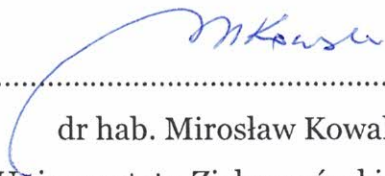
umiejętnością podejścia analitycznego w interpretacji treści badawczych, jak i podejścia syntetyzującego.

Zaprezentowane refleksje, sugestie i spostrzeżenia o charakterze polemicznym, dyskusyjnym, jak również pytania, a mające charakter subiektywny, traktuję nie jako środki do dyskredytacji rozprawy, ale jako głos w dyskusji.

***

Stwierdzam, że zostały spełnione wszystkie warunki określone w art. 186 i art. 187 Ustawy o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. 2021, Poz. 478) zgodnie z Obwieszczeniem Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 1 marca 2021 roku dla nadania stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie naukowej pedagogika.

Opowiadam się za przyjęciem dysertacji oraz dopuszczeniem Pani mgr Darii Wrony do dalszych etapów wszczętego przewodu doktorskiego.

.....
dr hab. Mirosław Kowalski
prof. Uniwersytetu Zielonogórskiego